

ORGANISERING AV FYSIOTERAPIVIRKSOMHET

Viktige forhold å vurdere ved etablering av næringsvirksomhet som fysioterapeut

SAMMENDRAG

Når du skal etablere fysioterapivirksomhet som selvstendig næringsdrivende er det mange regler du må sette seg inn i. Her oppsummeres noe av dette basert på henvendelser til NFF.

Innhold

Etablering og organisering av fysioterapivirksomhet.....	2
1. Valg av organisasjonsform/selskapsform	2
1.1. Enkeltpersonforetak	2
1.2. Aksjeselskap	3
1.3. Ansvarlig selskap (ANS) og selskap med delt ansvar (DA)	3
1.3.1. Ansvarlig selskap (ANS)	4
1.3.2. Ansvarlig selskap med delt ansvar (DA)	4
1.4 Samarbeidsavtaler mellom fysioterapeuter	4
1.4.1 Daglig leder og leietakere.....	4
1.4.2 Gruppepraksis.....	5
2 Skattespørsmål	5
3 Tips til oppstart	5
3.1 Meld fra til kommunen	5
3.2 Dagpenger i påvente av oppstart.....	5
3.3 Undersøk mulighetene for lokal næringsstøtte.....	5
3.4 Bedriftshelsetjeneste	5
3.5 Norsk pasientskadeerstatning (NPE)	6
3.6 Avtale om direkte oppgjør med Helfo	6
3.7 Elektronisk pasientjournal	6
3.8 Internkontroll	6

Etablering og organisering av fysioterapivirksomhet

Når du skal etablere fysioterapivirksomhet som selvstendig næringsdrivende er det mange regler du må sette seg inn i. Utgangspunktet er at det er fri etableringsrett for fysioterapivirksomhet i Norge. På disse sidene finner du svar på en rekke ofte stilte spørsmål til NFF.

Under finner du nærmere beskrivelse av de mest aktuelle organisasjonsformer ved drift av fysioterapivirksomhet. Avslutningsvis finner du informasjon om samarbeidsavtaler, gruppepraksis leieforhold, skatt og andre nyttige tips.

Nettsidene til [Brønnøysundregistrene \(brreg.no\)](http://brønnøysundregistrene.brreg.no) inneholder mye informasjon og mange svar på forskjellige spørsmål om etablering og drift av næringsvirksomhet i Norge. Skjema for registrering og endring av selskapsopplysninger finner du også på Altinn.no.

1. Valg av organisasjonsform/selskapsform

Det finnes mange ulike selskapsformer for å drive fysioterapivirksomhet. I praksis er det tre hovedformer som er mest aktuelle:

- enkeltpersonforetak
- aksjeselskap
- ansvarlig selskap

Fysioterapeuter står fritt til å velge organisasjonsform uavhengig om du har avtalehjemmel med kommunen eller ikke. Hvilken selskapsform som er mest hensiktsmessig avhenger av en konkret vurdering. Valg av organisasjonsform vil få betydning for ansvar, risiko, økonomi, skatte- og avgiftsmessige forhold, trygderettigheter m.m. Enten du skal etablere praksis alene, være leietaker hos annen fysioterapeut eller drive sammen med kolleger på annen måte, er det viktig å vurdere ulike organisasjonsformer før du bestemmer deg. NFF anbefaler å søke råd hos regnskapsfører, revisor og/eller advokat når du skal velge selskapsform. Medlemmer i NFF har tilgang på gratis rådgivning gjennom Norway Corporate Services AS.

1.1. Enkeltpersonforetak

Enkeltpersonforetak (ENK) er en organisasjonsform hvor en «fysisk person» står ansvarlig for næringsvirksomheten. Som navnet sier er dette en organisasjonsform der en enkeltperson er eier. Enkeltpersonforetak gir stor økonomisk frihet, men også fullt økonomisk ansvarlig for virksomhetens gjeld og forpliktelser. Enkeltpersonforetak innebærer at eieren er personlig ansvarlig for næringsvirksomhetens gjeld, også med sin private formue. I enkeltpersonforetak er eieren selvstendig næringsdrivende. Fordelen med denne type virksomhet er at det er ingen formelle regler, og enkelt å ta ut overskudd. Denne organisasjonsformen passer best når en driver en virksomhet som har liten risiko, kun små investeringer og lite eller ingen lån.

Det er ikke gitt særskilte regler eller egen lov om enkeltpersonforetak. Eieren må være myndig, men behøver ikke å være bosatt i Norge (selv om foretaket må ha adresse i Norge). Enkeltpersonforetak er en enkel driftsform å etablere. Alle enkeltpersonforetak kan registrere seg gratis i Enhetsregisteret i Brønnøysund. Enkeltpersonforetak kan også registreres i Foretaksregisteret, men det koster penger. Hvis enkeltpersonforetaket har minst fem ansatte eller driver varehandel, har det registreringsplikt i Foretaksregisteret. NFF anbefaler at enkeltpersonforetak registrerer seg i Enhetsregisteret, slik at det får tildelt organisasjonsnummer og en firmaattest. Dette kan være nyttig å ha blant annet i forbindelse med avtaleinngåelse med leverandører.

Navnet på firmaet må følge lov om enerett til foretaksnavn og andre forretningskjennetegn mv. (foretaksnavneloven). Det innebærer blant annet at navnet på firmaet må inneholde innehaverens slektsnavn med eller uten fornavn.

Skattemessig lignes virksomhet i enkeltpersonforetak sammen med eieren personlig. Dette betyr at nettooverskuddet er skattepliktig (eller nettotapet fradragsberettiget) sammen med eierens andre inntekter, for eksempel lønnsinntekter. Når du leverer inn skattemelding, må du samtidig levere næringsoppgave med beregning av personinntekt fra næring.

1.2. Aksjeselskap

Hvis du velger å etablere et aksjeselskap (AS) gjelder lov om aksjeselskaper (aksjeloven). Dette er godt regulert virksomhetsform, noe som gjør den velegnet dersom det er flere eiere av virksomheten.

Et aksjeselskap er et selskap hvor ingen av eierne har personlig ansvar for selskapets forpliktelser. Et aksjeselskap kan ha én eller flere aksjonærer. Eierne i et aksjeselskap (aksjonærene) er i utgangspunktet bare ansvarlig for aksjekapitalen de har skutt inn i selskapet. Kreditorerne kan i utgangspunktet bare gå til selskapet med sine krav. Derfor er det en rekke regler i aksjeloven som begrenser eiernes adgang til å ta ut penger av selskapet.

I praksis kan eiere i små aksjeselskap ta ut penger fra selskapet i form av aksjeutbytte eller i form av lønn for arbeidsinnsats i selskapet. Det er strenge regler for hvor stort utbyttet kan være, og utbytte kan først tas ut etter at årsregnskapet er fremlagt for generalforsamlingen. En aksjonær som er ansatt i selskapet, kan motta ordinær lønn for arbeidsinnsatsen, men lønnen kan ikke være høyere enn markedslønn.

I et aksjeselskap må stifterne skyte inn aksjekapital som skal være minimum kr 30 000. Innskuddet må bekreftes av revisor eller av finansieringsinstitusjon. Det er mulig å dekke opp aksjekapitalen med gjenstander istedenfor penger. Da skal revisor attestere for innskuddet. Videre er det mulig å benytte aksjeinnskuddet til å dekke stiftelsesomkostninger. Selv i små AS, som ikke er revisjonspliktig og hvor en har valgt bort revisor, så er det i noen sammenhenger likevel nødvendig å bruke revisor. Dette gjelder blant annet ved kapitalendringer og fusjoner/fisjoner.

Eiere i små og nystartede aksjeselskap må ofte kausjonere privat for lån som selskapet opptar. Dermed påtar aksjonærene likevel ofte et personlig økonomisk ansvar.

Det er flere formaliteter ved et aksjeselskap enn ved de andre organisasjonsformene. Et aksjeselskap må registreres i Foretaksregisteret. Meldingen skal inneholde stiftelsesdokument/vedtekter, åpningsbalanse, protokoll som viser valg av styre, villighetserklæring fra revisor dersom revisor er valgt (ikke nødvendig for aksjeselskap med lav omsetning) samt bekreftelse på aksjeinnskuddet. I firmanavnet må det komme frem at det er et aksjeselskap (AS). Videre må det avholdes jevnlig styremøter, føres protokoller, avholdes generalforsamling. Siden aksjeselskap er en egen juridisk person, er selskapet ansvarlig for å ut-ar--beide eget regnskap, og er et eget skatte-objekt. Aksjeloven inneholder også regler om styrets og ledelsens ansvar.

Fordelen med et aksjeselskap er at det har en ansvarsbegrensning for eierne, og dermed begrenser den personlige risikoen. Dermed er dette en velegnet selskapsform når virksomheten får et visst omfang. I den grad det er risiko med virksomheten ved at det for eksempel er gjort store investeringer og tatt opp store lån, så er dette forhold som gjør selskapsformen velegnet. Tilsvarende når virksomheten får en del ansatte, da kan det være aktuelt å drive virksomheten i et AS.

1.3. Ansvarlig selskap (ANS) og selskap med delt ansvar (DA)

Ansvarlig selskap (ANS) er regulert av lov om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven). Selskapet er en egen økonomisk og juridisk enhet, den er regnskapspliktig, men er ikke et eget skatteobjekt. I et ANS er hver enkelt deltaker selvstendig næringsdrivende. Selskapet kan ha ansatte.

I et ansvarlig selskap er det to eller flere eiere (deltakere). I et ansvarlig selskap har eierne et personlig ansvar for selskapets samlede forpliktelser, udelte eller for deler som til sammen utgjør selskapets samlede gjeld. Det vil si at minst en av deltakerne må ha ubegrenset ansvar for virksomhetens samlede forpliktelser.

Opptrer selskapet overfor tredjeperson, har eierne et ubegrenset personlig solidarisk ansvar for alle forpliktelser som selskapet pådrar seg. Et eventuelt økonomisk krav mot en av deltakerne kan medføre at en/flere av de andre deltakerne må innløse kravet. En konkurs kan altså ramme de andre deltakernes privatøkonomi.

De to vanligste formene for ansvarlig selskap er:

1.3.1. Ansvarlig selskap (ANS)

I et ansvarlig selskap har alle deltakerne et personlig ansvar for hele gjelden (solidaransvar). Det en deltaker ikke kan betale, kan kreves fullt og helt fra hvem som helst av de andre.

1.3.2. Ansvarlig selskap med delt ansvar (DA)

For å unngå å stå solidarisk ansvarlig for et ansvarlig selskaps forpliktelser, kan man inngå ansvarlig selskap med delt ansvar, såkalt DA. I et DA har deltakerne samlet et personlig ansvar for hele selskapsgjelden, men hver deltaker kan bare belastes opptil sin eierandel. Kreditor kan ikke kreve mer enn ti prosent av gjelden dekket av den som har påtatt seg ti prosent av ansvaret, selv om de andre deltakerne ikke kan gjøre opp for seg. Dersom selskapet har delt ansvar (DA), må dette registreres i Fore-taksregisteret for å være gyldig i forhold til tredjemann. I firmanavnet må det fremgå hva slags type selskap det er.

Ved stiftelse av et ANS eller et DA plikter deltakerne å opprette en skriftlig selskapsavtale, som blant annet må inneholde bestemmelser om selskapets formål og verdien av deltakernes innskudd. Det må videre avholdes selskapsmøte om det skal velges styre eller revisor. Det er ikke krav om innskudd av selskapskapital i et ANS eller DA.

Ansvarlige selskaper deltakerlignes. Hver deltaker i et ANS blir en personlig skattyter. Det vil si at deltakerens andel av netto overskudd (eller underskudd) fra selskapet behandles sammen med vedkommendes private inntekter og fradrag. Den enkelte deltakers andel av overskudd eller underskudd vil være fastsatt i den selskapsavtalen som skal opprettes.

Det at man opptrer utad som et selskap, krever at man benytter felles brevark og felles annonsering. Dersom man ikke har avtalt noe annet, representerer og forplikter den enkelte fysioterapeut selskapet som sådan.

Fordelen med denne selskapsformen er at den er enklere enn et AS, og har ingen krav til kapitalinnskudd. Det er også enklere å ta ut kapital/overskudd fra virksomheten. Ulempen er at eierne har et betydelig personlig ansvar. Dermed bør en være forsiktig med å benytte virksomhetsformen ved store investeringer og store lån. En bør også huske på at den enkelte i et ANS kan bli ansvarlig for mer enn vedkommendes andel skulle tilsi.

Denne selskapsformen er mindre regulert enn et AS. Det er derfor viktig å sørge for gode avtaler som regulerer forholdet mellom eierne.

1.4 Samarbeidsavtaler mellom fysioterapeuter

Det finnes mange samarbeidsformer mellom selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter. NFF mener at en god samarbeidsavtale er en forutsetning for å drive som profesjonell næringsdrivende. Det er vanskelig å gi annet enn generell informasjon om ulike måter å inn-gå dette samarbeidet på. Å drive som selvstendig næringsdrivende sammen med en eller flere kolleger har både fordeler og ulemper. Blant fordelene er gjensidig faglig sti-mulering og mulighet for økt trivsel på arbeidsplassen, samt at det vil kunne være økonomiske fordeler for begge/alle parter. Ulempene kan blant annet være samarbeidsproblemer og uenighet om driften eller økonomien.

Uansett valg av samarbeidsformer, må det opprettes skriftlig avtale mellom partene ved oppstart av samarbeidet. NFF har utarbeidet standardavtaler som kan benyttes.

1.4.1 Daglig leder og leietakere

En fysioterapipraksis kan for eksempel organiseres med daglig leder og en eller flere selvstendig næringsdrivende som kan være leietakere. Når verken daglig leder eller leie-takerne er ansatt i bedriften, medfører dette i utgangspunktet at hver enkelt driver sitt enkeltpersonforetak. De er dermed selvstendig næringsdrivende, og omfattes av de lover og regler som gjelder for denne gruppen. Daglig leder/leietaker-

organisering medfører at en kan få bedre utnyttelse av instituttet og fordele utgiftene på flere. Leietakeren kan få adgang til en etablert praksis med pasient-tilgang. God pasienttilgang sikrer et økonomisk utbytte med lav økonomisk risiko, og uten å måtte bruke tid eller krefter på etablering. Det skal foreligge skriftlig avtale mellom partene. NFF får mange henvendelser om leiebetingelser, og mener at det er viktig at etiske betraktninger er med ved beregningen av leie i tillegg til de kommersielle hensynene. Et etisk utgangspunkt ved fastsettelse av leiesum er at skal være et rimelig forhold mellom ytelse og motytelse. NFF anbefaler ikke at en leiesum fastsettes til å være en prosent av driftstilskudd og/eller brutto omsetning. NFF mener fast kronebeløp er mer forutsigbart for partene, og mer i samsvar med prinsippet om at det skal være et rimelig forhold mellom ytelse og motytelse. Se også generell informasjon om kontrakter.

1.4.2 Gruppepraksis

Gruppe-praksis uten selskapstittel er ikke et selskap. Det er i realiteten et kontorfellesskap som ikke driver næringsvirksomhet, men som i hovedsak ivaretar fellesfunksjoner. Gruppen har inngått en intern samarbeids-avtale, og hver enkelt deltaker er normalt selv-stendig nærings-drivende og hefter kun for de forpliktelser som fellesskapet har inngått. Siden gruppepraksisen ikke er noe eget rettssubjekt, tar det enkelte medlem sin del av fellesutgiftene/inntektene inn i sitt regnskap. Når to eller flere i en gruppepraksis eier noe sammen (for eksempel treningsutstyr), vil sameie-loven komme til anvendelse.

2 Skattespørsmål

I forbindelse med etablering av virksomhet vil de dukke opp spørsmål om skattemessige forhold. Det kan være fornuftig å kontakte regnskapsfører eller revisor. NFF har inngått en avtale med regnskaps- og revisjonsselskapet Norway Corporate Services AS som gir mulighet for rådgivning om slike spørsmål. Medlemmer kan få inntil 45 minutter gratis rådgivning, og mulighet for videre bistand etter avtale. Spørsmål kan sendes inn ved å opprette ny sak ved å [logge inn på fysio.no](#). Du kan også bestille tid for veiledningssamtale direkte med [Norway Corporate Services AS via selskapets nettside](#).

Du finner oversikt over forskjellige regler og informasjon om mange relevante tema på nettsidene til [Skatteetaten](#). Der finner du også informasjon om hvordan du kan kontakte Skatteetatens veiledningstjeneste.

3 Tips til oppstart

3.1 Meld fra til kommunen

Helsepersonell plikter å gi melding til kommunen når man etablerer, overtar eller trer inn i privat helsevirksomhet, etter helsepersonelloven § 18. Du må altså melde fra til kommunen der du etablerer virksomheten din, eller hvis du tar over en etablert praksis.

Kommunene skal synliggjøre alle fysioterapeuter med avtalehjemmel på nettsidene sine, med informasjon om kompetanse/spesialitet. Noen kommuner inkluderer fysioterapeuter uten avtalehjemmel i sin oversikt.

3.2 Dagpenger i påvente av oppstart

Dersom du går på dagpenger og vurderer å etablere egen næringsvirksomhet, kan du søke om å beholde dagpengene i en periode etter at du har etablert virksomheten din. Du finner mer informasjon om denne ordningen på [Altinn](#).

3.3 Undersøk mulighetene for lokal næringsstøtte

Noen kommuner har ordninger for støtte til etablering av næringsvirksomhet. Undersøk om kommunen du skal starte opp i har en slik ordning, og søk støtte. Det kan for eksempel dreie seg om støtte til innkjøp av utstyr eller andre investeringer. Dette kan lette økonomien i etableringsfasen.

3.4 Bedriftshelsetjeneste

Som næringsdrivende har du plikt til knytte deg til en bedriftshelsetjeneste dersom du driver et foretak som tilbyr helsetjenester og har ansatte arbeidstakere. Dette følger av [forskrift om organisering, ledelse og medvirkning](#).

Dersom du er eneste ansatt i ditt eget AS, har du ikke plikt til å knytte deg til bedriftshelsetjeneste. Hvis du er i tvil om hva som gjelder for deg og hvordan du skal gå frem, finner du mer informasjon på [Arbeidstilsynets nettsider](#).

3.5 Norsk pasientskadeerstatning (NPE)

NPE er en ordning som sikrer at pasienter kan få erstatning for økonomisk tap som skyldes svikt ved en helsetjeneste. Pasienten fremmer kravet sitt direkte til NPE. Helsepersonell som er selvstendig næringsdrivende må betale et tilskudd til NPE, omtrent på samme måte som en forsikringspremie.

Kommunen betaler tilskuddet

Fysioterapeuter som jobber i den offentlige helsetjenesten skal ikke betale tilskudd til NPE. Dette gjelder for eksempel selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter som har 100 % avtalehjemmel. Da er det kommunen som betaler tilskuddet til NPE. Dersom du har deltidshjemmel, men jobber mer enn de timene deltidsavtalen går ut på, mener NFF at kommunen skal dekke tilskuddet fullt ut. Ta kontakt med kommunen din for å undersøke om de gjør det hvis du har deltidshjemmel.

Fysioterapeuten betaler tilskuddet

Selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter uten avtalehjemmel må melde fra om virksomheten til NPE og betale tilskuddet selv. Hvis du har deltidshjemmel, jobber ut over deltidsprosenten, og kommunen ikke dekker mer en tilskuddet for deltidsprosenten, må du selv melde fra om dette til NPE og betale resten av tilskuddet.

På [NPEs nettsider](#) finner du mer informasjon om tilskuddsplikten for fysioterapeuter. Du finner også utfyllende informasjon om [innmelding og oppdatering hos NPE](#).

3.6 Avtale om direkte oppgjør med Helfo

Dersom du har fått tildelt avtalehjemmel eller skal være vikar for en avtalefysioterapeut må du inngå en avtale med Helfo før du begynner. For å kunne inngå en avtale med Helfo må du være autorisert fysioterapeut.

[Helfo.no](#) finner du mer informasjon, blant annet om:

- [Hvordan du skal inngå avtalen](#)
- [Hvilke regler som gjelder dersom du skal være vikar i avtalehjemmel](#)

3.7 Elektronisk pasientjournal

Som helsepersonell har du plikt til å dokumentere dine vurderinger og behandlinger ved å føre løpende pasientjournal jf. [helsepersonelloven](#) § 39. Hvordan journalen skal føres og hva som skal være med er utdypet i [pasientjournalforskriften](#).

Pasientjournalen skal føres elektronisk og skal følge [Norm for personvern og informasjonssikkerhet - Normen](#). Det er viktig å inngå en databehandler avtale.

Du kan lese [hele Normen på E-helsedirektoratets nettsider](#). Der finner du også en [veileder for små helsevirksomheter](#) som er tilpasset for eksempel en gruppepraksis for fysioterapi.

Det er særlig viktig at selvstendig næringsdrivende helsepersonell setter seg inn i hvilket ansvar og plikter som gjelder. Her kan du lese mer om [personvern og informasjonssikkerhet](#) for selvstendig næringsdrivende fysioterapeuter.

3.8 Internkontroll

Alle fysioterapeuter som driver egen virksomhet, er forpliktet til å ha et styringssystem for å ivareta internkontroll. NFF har tilrettelagt informasjon for medlemmene om [internkontroll og styringssystem](#).